

Literatuuronderzoek

Jeugdige zedendelinquenten: een review van de literatuur 2006-2010

Anton van Wijk, Yvette Schoenmakers, Nathanja Kerkhof-van Holsteijn

Bureau Beke, Arnhem

Samenvatting

Jeugdige zedendelinquenten zijn reeds enkele decennia onderwerp van wetenschappelijk onderzoek. In deze review wordt nagegaan wat de stand van zaken is in de recente literatuur. Een search in zeven databases over een periode van vijf jaar (2006-2010) leverde in totaal 139 artikelen over jeugdige zedendelinquenten op. De hoofdonderwerpen van die artikelen hebben betrekking op kenmerken en achtergronden, risicotaxatie en recidive, assessment en behandeling, en beleid aangaande registratie. In deze review worden de belangrijkste bevindingen uit de recente literatuur binnen deze onderwerpen beschreven en suggesties gedaan voor toekomstig onderzoek.

Sinds de jaren '80 van de vorige eeuw zijn jeugdige zedendelinquenten in Angelsaksische landen onderwerp van wetenschappelijk onderzoek (o.a. Davis & Leitenberg, 1987). Nederland volgde eind jaren '90 (Boelrijk, 1997; Bruinsma, 1996; Hendriks & Bijleveld, 1999; Van Wijk, 1999). De aanleiding voor deze aandacht was tweeledig. In de eerste plaats werd over seksueel misbruik in het algemeen openlijker gesproken. Eerst stonden de slachtoffers centraal, later de daders (Bullens & Van Wijk, 2004). Over bepaalde daders was inmiddels ook bekend dat zij in hun jeugd-jaren hun eerste deviante seksuele interesse hadden ontwikkeld (Abel, Becker, Cunningham-Rathner, Mittelman & Rouleau, 1988; Abel, Osborn & Twigg, 1993). Volwassen zedendelinquenten bleken soms moeilijk te behandelen vanwege de ingesleten gedrags- en cognitieve patronen. Hoe vroeger in de afwijkende seksuele ontwikkeling werd ingegrepen, des te beter. Het aantal specifieke behandelprogramma's voor jeugdige zedendelinquenten steeg fors in de loop van de jaren (Becker, 1998). In de tweede plaats gaven ook de aantallen jeugdige zedendelinquenten reden tot zorg. De schatting in de VS was dat jongeren 20 procent van alle verkrachtingen voor hun rekening namen en 30-50 procent van alle gevallen van seksueel misbruik van

kinderen (Davis & Leitenberg, 1987). Percentages die in de loop der tijd weinig zijn veranderd (Barbaree & Marshall, 2006).

Veel onderzoek richtte zich aanvankelijk op het beschrijven van achtergronden en kenmerken van jeugdige zedendelinquenten (o.a. Aljazireh, 1993; Vizard, Monck, & Misch, 1995). In 1993 verscheen een belangrijke publicatie van Barbaree, Marshall en Hudson: *The Juvenile Sex Offender*, waarin de dan bekende feiten werden beschreven. De invalshoek van veel publicaties in de jaren '80 en '90 was voornamelijk psychologisch en psychiatrisch met de nadruk op het deviante, seksuele aspect van het delictgedrag. De auteurs waren veelal klinici die met jeugdige zedendelinquenten werkten en vanuit hun behandelervaring een belangrijke aanzet hebben gegeven tot de kennis over en behandeling van jeugdige zedendelinquenten. Eind jaren '90, begin 2000 mengden ook andere wetenschappelijke disciplines, waaronder het ontwikkelingscriminologische denken, zich in het onderzoek naar (jeugdige) zedendelinquenten. Het zedendelict hoefde niet op zichzelf te staan, maar maakte vaak deel uit van een bredere antisociale c.q. criminele carrière (Lussier, 2005).

Een belangrijke vraag was in hoeverre de jeugdige zedendelinquenten een aparte groep vormen, die te onderscheiden is van niet-zedendelinquenten (Van Wijk et al., 2006) en hoe de behandeling daarop is af te stemmen. Hendriks (2006) stelde dat jeugdige zedendelinquenten niet te veel als generalist moesten worden behandeld omdat het seksuele aspect van het delictgedrag in dat geval onderbelicht zou blijven. Niet-specifieke programma's zouden geen effect op de zedenrecidive hebben (Lösel & Schmucker, 2005). Een eenzijdige benadering van de seksuele component van

---

dr. mr. A.Ph. van Wijk, criminoloog
 drs. Y.M.M. Schoenmakers, criminoloog
 N. Kerkhof-van Holsteijn studeert Forensische Orthopedagogiek aan de UvA en werkte als stagiaire bij Bureau Beke
 Correspondentieadres: Rijnkade 84, 6811 HD Arnhem

de delicten zou daarentegen leiden tot een veronachtzaming van het antisociale gedrag.

Dit artikel heeft als centrale vraagstelling wat de actuele stand van zaken is in het wetenschappelijk onderzoek naar jeugdige zedendelinquenten. Door middel van een review van de literatuur wordt een beeld gegeven van de onderwerpen die in de gepubliceerde onderzoeken aan de orde komen. Vervolgens is de vraag aan de orde waar toekomstig onderzoek zich op zou moeten richten.

Methodie van onderzoek

De methode van onderzoek betreft een review van de literatuur over jeugdige zedendelinquenten over de periode 2006 tot en met 2010. Het gaat om Angelsaksische publicaties die in wetenschappelijke tijdschriften zijn gepubliceerd. Daartoe zijn zeven databases geraadpleegd: Picarta, Pubmed, Web of Science, ScienceDirect, Academic Search Premier, Medline en PsycInfo. Op voorhand is geen beperking aangebracht in de aard van de onderwerpen. De publicaties kunnen zowel gaan over de effecten van behandeling van jeugdige zedendelinquenten als over kenmerken en achtergronden. Er zijn geen bepaalde groepen (geslacht, leeftijd, onderzoekssetting, steekproef et cetera) uitgesloten van de literatuursearch. De volgende zoektermen en combinaties daarvan zijn gebruikt¹: *juvenile or adolescent or young or male sex offender(s); sex offender(s); sex(ual) offending; sex(ual) homicide or murderers; sexual reoffense or recidivism; treatment; assessment*. Na verwijdering van dubbele resultaten in de treffers zijn er over de periode 2006-2010 139 unieke publicaties gevonden. Gelet op de beschikbare ruimte beperken wij ons tot de hoofdlijnen, waardoor niet alle gevonden publicaties aan de orde zullen komen. De hoofdonderwerpen zijn 1) Kenmerken en achtergronden; 2) Recidive en risicotaxatie; 3) Assessment en behandeling; 4) Beleid (registratie van jeugdige zedendelinquenten).

Resultaten

Hierna worden de bevindingen beschreven conform de voornoemde indeling in vier hoofdonderwerpen.

Kenmerken en achtergronden

Bij de kenmerken en achtergronden van jeugdige zedendelinquenten wordt achtereenvolgens aandacht besteed aan het gezin waaruit de jeugdige zedendelinquenten komen, verschillende typen jeugdige zedendelinquenten, psychische stoornissen en tot slot cognitie en affect.

Gezin

In het onderzoek naar achtergronden en kenmerken van jeugdige zedendelinquenten wordt vaak veron-

dersteld dat seksueel misbruik een rol speelt in de ontwikkeling van seksueel afwijkend (delict)gedrag. Daar wordt in de recente literatuur ondersteuning voor gevonden (Grabell & Knight, 2009; Sigurdsson, Gudjonsson, Asgeirsdottir & Sigfusdottir, 2010). Vizard, Hickey, French en McCrory (2007) vonden dat 71 procent van de jongeren met seksueel misbruikend gedrag (N=280, leeftijd 5-21 jaar) zelf seksueel is misbruikt (het merendeel door familieleden). Het betreft hier vermoedelijk een zeer getraumatiseerde groep kinderen en jongeren. Naast seksueel misbruik lijken negatieve kindertijdervaringen, zoals emotionele mishandeling, een bijdrage te leveren aan seksueel afwijkend gedrag (Daverson & Knight, 2007; Hanser & Mire, 2008).

Jeugdige zedendelinquenten wijken af van jongeren in de normale populatie wat betreft hun gezinsachtergronden en negatieve kindertijdervaringen; jeugdige zedendelinquenten zijn bijvoorbeeld oververtegenwoordigd in gezinnen met alleen de moeder als ouder (Ikomi, Rodney & McCoy, 2009), maar het is de vraag of de gezinsachtergronden van jeugdige zedendelinquenten wel zo uniek zijn ten opzichte van andere jeugdige delinquenten. Ronis en Borduin (2007) vonden bijvoorbeeld geen significante verschillen tussen jeugdige zedendelinquenten en jongeren met andere type delicten wat betreft hun negatieve gezinsomstandigheden en stellen dat jeugdige zedendelinquenten veel gemeenschappelijk hebben met jongeren die andere, maar geen zedenmisdriften plegen.

Typen

Verschillende publicaties gaan over typen jeugdige zedendelinquenten. Daarbij wordt enerzijds voortgeborduurd op bekende indelingen en anderzijds worden 'nieuwe' typen jeugdige zedendelinquenten geïntroduceerd. Een bekende indeling betreft het onderscheid tussen misbruikers van kinderen en van leeftijdgenoten, die ook in recente onderzoeken wordt gebruikt (Gunby & Woodhams, 2010) en tamelijk robuust blijkt (Skubic Kemper & Kistner, 2010, Kjellgren, Wassberg, Carlberg, Långström & Svedin, 2006). De groep die zowel kinderen als leeftijdgenoten misbruikt, vormt een zorgelijke groep in termen van seksueel misbruikgedrag (meer slachtoffers) en voortijdige uitval van behandeling (Skubic Kemper & Kistner, 2007).

Een andere indeling betreft de solopleger versus de groepspleger. Eerder onderzoek liet duidelijke verschillen zien tussen beide groepen (Hendriks, 2006). Uit een ander Nederlands onderzoek blijkt dat die tweedeling ook goed toepasbaar is op minder gewelddadige zedendelinquenten die een leerstraf kregen (Höing, Jonker & Van Berlo, 2010). Bovendien is er binnen het type groepspleger onderscheid mogelijk tussen leiders en meelopers. Beiden bleken veel overeen te komen, al-

¹ De literatuursearch heeft eind januari, begin februari 2011 plaatsgevonden.

leen gebruikten de meelopers excessiever geweld en hadden ze meer sociale en relationele problemen, terwijl de leiders meer emotionele problemen hadden ('t Hart-Kerkhoffs, Vermeiren, Jansen & Doreleijers, 2010).

Naast de verschillende manieren om jeugdige zedendelinquenten verder onder te verdelen, worden er ook 'nieuwe' groepen beschreven. Hieronder vallen bijvoorbeeld jonge kinderen (<12 jaar) die seksueel grensoverschrijdend gedrag vertonen. Vizard (2006) pleit in haar literatuuroverzicht voor meer aandacht voor deze jonge kinderen. Zij kampen met gedrags- en emotionele problemen en kunnen later ernstiger misbruikgedrag gaan vertonen. Daarnaast worden meisjes die zedendelicten plegen, genoemd. Uit zowel Nederlands als buitenlands onderzoek blijkt dat deze meisjes vaak een geschiedenis van seksueel misbruik en verwaarlozing hebben, veel geweld gebruiken en op jongere leeftijd dan jongens misbruik plegen. Meisjes plegen het delict vaker met een mededader en misbruiken zowel meisjes als jongens (Hendriks & Bijleveld, 2006; Hickey, McCrory, Farmer & Vizard, 2008; Vandiver & Teske, 2006; Vandiver, 2010).

Psychische stoornissen

Verschillende onderzoeken richten zich op de prevalentie van psychische stoornissen bij jeugdige zedendelinquenten. In de literatuur worden hoge scores op As-1 van de *Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders* (DSM) gevonden, in het bijzonder gedragsstoornis en ADHD (Andrade, Vincent & Saleh, 2006). Uit een retrospectieve dossieranalyse (N=280) bleek dat jeugdige zedendelinquenten met ernstige persoonlijkheidsproblemen (symptomen van *Conduct Disorder* en Psychopathie) meer typen slachtoffers maakten (kind, volwassene, meisje, jongen), meer *grooming*- en seksueel 'roofdier' (*predatory*) gedrag vertoonden en vaker jong startten met seksueel misbruik (voor het elfde jaar) dan de groep met minder persoonlijkheidsproblemen (Vizard, Hickey & McCrory, 2007). Myers, Chan, Vo & Lazarou (2010) vonden dat 71 procent van jeugdige seksuele moordenaars (N=22) een of meerdere persoonlijkheidsstoornissen had en dat 91 procent leed aan een gedragsstoornis. Over parafiele stoornissen bij jeugdige zedendelinquenten is minder bekend.

De vraag in hoeverre jeugdige zedendelinquenten zich qua psychische stoornissen onderscheiden van niet-zedendelinquenten komt in verschillende publicaties aan de orde. Er worden niet veel verschillen gevonden, maar middelengebruik wordt met name gevonden bij niet-zedendelinquenten (Van Wijk, Vreugdenhil, Van Horn, Vermeiren & Doreleijers, 2007; Seto & Lalumière; 2010). Van Wijk, Blokland, Duits, Vermeiren & Harkink (2007) maken nog nader onderscheid tussen misbruikers van kinderen en leeftijdgenoten, *hands-off* zedendelinquenten en niet-zedendelinquenten (geweld en vermogen). Bij de *hands-off* zedendelinquenten en misbruikers van kinderen kwamen vaker ontwikkelingsstoornissen voor. Vergeleken met een normale

populatie scoorde een groep zedendelinquenten hoger op symptomen van de autismespectrumstoornis. Misbruikers van kinderen en soloplegers hadden hogere scores dan de groepsplegers ('t Hart-Kerkhoffs et al., 2009).

Cognitie en affect

In verschillende onderzoeken is het verband tussen empathie en seksueel grensoverschrijdend gedrag bij jeugdigen onderzocht. Daarbij werden tekorten in empathie aangetoond, al waren de bevindingen niet eenduidig betreffende de vorm die dit aanneemt (empathie in het algemeen en/of slachtofferspecifiek) (Varker & Devilly, 2007; Varker, Devilly, Ward & Beech, 2008). Emotionele empathie hing negatief samen met niet-seksueel delictgedrag van jeugdige zedendelinquenten (Hunter, Figueredo, Becker & Malamuth, 2007). Ongevoeligheid en een gebrek aan empathie als kenmerken van psychopathie werden onderzocht door Lawing, Frick en Cruise (2010). Een hoge score duidde op een grotere mate van delictplanning, meer gebruik van ernstiger vormen van geweld en meer slachtoffers. Jeugdige zedendelinquenten verschilden qua moreel redeneren niet significant van leeftijdgenoten (Van Vugt et al., 2008) en niet-zedendelinquenten (Ashkar & Kenny, 2007). Vergelijkende onderzoeken tussen intramuraal behandelde en ambulante behandelde zedendelinquenten toonden aan dat intramuraal behandelde significant meer afwijkende seksuele fantasieën (DiGiorgio-Miller, 2007), sadisme en pervasieve angst (Zakireh, Ronis & Knight, 2008) rapporteerden. Tevens bleek dat gedetineerde jongeren met problemen in de realiteitszin significant vaker zedendelinquent waren (Delisi et al., 2008).

Recidive en risicotaxatie

De laatste jaren verschijnen steeds meer recidivestudies specifiek gericht op jeugdige zedendelinquenten. De recidivepercentages lopen in de diverse onderzoeken uiteen, mogelijk als gevolg van verschillen in steekproeven, follow-up periodes en definities van recidive. Zo volgde Vandiver (2006) 300 jeugdige, in Texas geregistreerde zedendelinquenten, gedurende drie tot zes jaar. Slechts dertien personen (4 procent) werden in die periode gearresteerd voor een nieuw zedendelict. Meer dan de helft van de steekproef pleegde minstens één niet-zedendelict. Hendriks en Bijleveld (2008) onderzochten een groep van 114 Nederlandse jeugdige zedendelinquenten die gemiddeld twee jaar en vier maanden onder behandeling was geweest. Van de populatie pleegde 30 procent geen nieuwe delicten. In lijn met bovengenoemde bevindingen pleegde een beperkt deel (11 procent) een nieuw zedendelict. In een meta-analyse van 63 datasets van recidive onder jeugdige zedendelinquenten (totale N=11.219, gemiddeld ongeveer 60 maanden gevolgd), was de gemiddelde algemene recidive ook hoger dan de seksuele recidive: 43.4 procent versus 7.1 procent (Caldwell, 2010).

Bij voornoemde percentages past het voorbehoud van het *dark number*: de onderzochte personen kunnen met meer delicten hebben gerecidiveerd dan bekend is geworden bij politie en justitie (Fortune & Lambie, 2006; Hendriks & Bijleveld, 2008). Als wordt afgegaan op de geregistreerde criminaliteitsgegevens is de gemene deler in de diverse recidivestudies dat seksuele recidive door jeugdige zedendelinquenten veel minder vaak plaatsvindt dan algemene recidive (McCann & Lussier, 2008). Jeugdige zedendelinquenten verschillen niet significant van jeugdige niet-zedendelinquenten in het plegen van (weer) een zedenmisdrijf. Bij het voorspellen van zedencriminaliteit op volwassen leeftijd lijkt het aantal algemene delicten dat als jeugdige gepleegd wordt belangrijker dan het plegen van zedendelicten als jeugdige (Zimring, Piquero & Jennings, 2007; Caldwell, 2007).

Het bepalen van het recidiverisico is complex. Dit hangt samen met het gebrek aan geschikte instrumenten voor het voorspellen van seksuele recidive bij zedendelinquenten (Vitacco, Caldwell, Ryba, Malesky & Kurus, 2009). Er zijn diverse studies die de predictieve validiteit van verschillende, op jeugdige zedendelinquenten toegepaste, risicotaxatie-instrumenten onderzoeken, zoals de J-SOAP-II², de ERASOR³, de YLS/CMI⁴, de PCL:YV⁵ en de *Static-99*. De uitkomsten lopen sterk uiteen, net als de gebruikte steekproeven en (al dan niet gebruikte) vergelijkingsgroepen.

Viljoen, Elkovitch, Scalora en Ullman (2009) onderzochten de voorspellende waarde van zowel de ERASOR, de YLS/CMI, PCL:YV als de *Static-99* onder een steekproef van 193 jeugdige zedendelinquenten. Geen van de instrumenten voorspelde seksuele recidive. De YLS/CMI en PCL:YV voorspelden wel algemene recidive. Een vergelijkbaar resultaat is te vinden in het onderzoek van Viljoen et al. (2008), die de J-SOAP-II, de SAVRY⁶ en de J-SORRAT-II⁷ gebruikten bij jeugdige zedendelinquenten die een specifiek intramuraal behandelprogramma volgden. De SAVRY en J-SOAP-II voorspelden wel gewelddadige, niet-seksuele recidive. In de studie van Caldwell, Ziemke, en Vitacco (2008) bleek alleen de PCL:YV voorspellend voor algemene en specifieke recidive.

Andere auteurs vinden afwijkende resultaten. Prentky et al. (2010) vonden dat, hoewel de J-SOAP-II ontwikkeld is voor adolescenten, het instrument ook seksuele recidive voorspelde bij preadolescenten. Rajlic en Gretton (2010) voorspelden met de ERASOR en J-SOAP-II seksuele recidive bij een groep specialisten, dit in tegenstelling tot een groep generalisten. De J-SOAP-

II blijkt seksuele recidive goed te voorspellen bij een steekproef jeugdige zedendelinquenten van met name Latino en Afro-Amerikaanse afkomst (Martinez, Flores & Rosenfeld, 2007). De bevindingen met betrekking tot risicotaxatie illustreren dat vooralsnog onduidelijk is welke instrumenten het geschiktst zijn om de recidivekans bij jeugdige zedendelinquenten ten aanzien van zedenmisdrijven in te schatten.

In diverse onderzoeken komen specifieke factoren naar voren die recidive bij jeugdige zedendelinquenten (kunnen) voorspellen. Zo blijken de Impulsief/Antisociaal gedrag schaal van de J-SOAP-II en de Interpersoonlijke en Antisociale factoren van de PCL:YV significante factoren voor seksuele recidive (Parks & Bard, 2006). Ook White, Cruise en Frick (2009) besteden aandacht aan de relatie tussen *callous-unemotional* (CU) trekken – zoals beschreven bij psychopathie – en zedendelinquentie. Gegevens van de ouders en de jongeren geven tezamen het meest volledige beeld van het risico op seksuele recidive en maken duidelijk dat statische en dynamische risicofactoren een rol spelen. Dit terwijl dynamische factoren volgens een literatuurreview van Gerhold, Browne en Beckett (2007) minder vaak gerelateerd zijn aan seksuele recidive bij jeugdige zedendelinquenten dan statische factoren. Diverse auteurs zoeken naar (clusters van) factoren die seksuele recidive kunnen voorspellen. Zo merken Knight, Ronis en Zaki-reh (2009) vijf categorieën variabelen aan als potentieel interessant als voorspellers, namelijk hyperseksualiteit; impulsiviteit of antisociaal gedrag; arrogante, bedriegende persoonlijkheid ('arrogant, *deceitful personality*'); gewelddadig gedrag of fantasieën en een verleden van slachtofferschap. Griffin, Beech, Print, Bradshaw en Quayle (2008) benadrukken het belang om daarbij ook beschermende factoren in ogenschouw te nemen. Valideringsonderzoek ontbreekt vooralsnog. Dat is nodig, want het klinische oordeel over het recidiverisico (algemeen en specifiek) blijkt niet accuraat als dat oordeel wordt vergeleken met de uitkomsten van de SAVRY en J-SOAP-II (Elkovitch, Viljoen, Scalora & Ullman, 2008).

Assessment en behandeling

Fanniff en Becker (2006) stellen dat jeugdige zedendelinquenten door behandelaars en onderzoekers over het algemeen als een specifieke groep jeugd-delinquenten worden beschouwd, wat de opkomst verklaart van specifieke assessmentinstrumenten en behandelprogramma's. Assessmentinstrumenten worden onder meer toegepast om de behandeling van (jeugdige) zedendelinquenten vorm en inhoud te geven, meer

² Juvenile Sex Offender Assessment Protocol-II.

³ Estimate of Risk of Adolescent Sexual Offense Recidivism.

⁴ Youth Level of Service/Case Management Inventory.

⁵ Psychopathy Checklist: Youth Version.

⁶ Structured Assessment of Violence Risk in Youth.

⁷ Juvenile Sexual Offense Recidivism Risk Assessment Tool-II.

in het bijzonder gaat het daarbij om het vaststellen van deviante seksuele interesses (o.a. Worling (2006). Van Outsem et al. (2006) ontwikkelden de Nederlandse bewerking van de *ASAP*⁸, die persoonlijkheidskenmerken meet die zijn gerelateerd aan de ontwikkeling en continuering van seksueel misbruikend gedrag. Zij namen het instrument af bij verschillende delinquenten (zedes en geweld) en niet-delinquenten groepen. Het bleek een veelbelovend instrument dat ook geschikt lijkt te zijn voor niet-zedendelinquenten, omdat het om persoonlijkheidskenmerken gaat die in zijn algemeenheid worden geassocieerd met gewelddadig gedrag. Crooks, Rostill-Brookes, Beech en Bickley (2009) hebben met afbeeldingen van onder andere kinderen getracht de deviant seksuele interesse van twintig jeugdige zedendelinquenten te bepalen. Er waren tegen de verwachting in geen verschillen in uitkomsten met een vergelijkingsgroep van 26 niet-zedendelinquenten. De onderzoekers weten dat onder meer aan de complexiteit van de procedure en het niveau van de cognitieve en seksueel-emotionele ontwikkeling van de adolescenten. Fanniff en Becker (2006) concludeerden op grond van de literatuur dat er beperkt bewijs is voor de meerwaarde van het gebruik van specifieke assessmentinstrumenten. Aan het gebruik van assessmentinstrumenten als de plethysmograaf, om de mate van deviante seksuele opwindings vast te stellen, en de polygraaf kleven volgens de auteurs ethische en methodologische (validiteit) bezwaren wanneer die op jeugdige zedendelinquenten worden toegepast.

In de artikelen over de behandeling van jeugdige zedendelinquenten ligt de nadruk op bepaalde aspecten van de problematiek. Empathieontwikkeling wordt genoemd (Calley & Gerber, 2008) evenals het vergroten van de responsiviteit van zedendelinquenten met intellectuele en leerproblemen door middel van het *Good Way*-model (West, 2007), behandeling van de jeugdige zedendelinquenten met chronische PTSS-klachten (Hunter, 2010) en het ontwikkelen van relationele vaardigheden (Ayland & West, 2006). Genoemde onderzoeken hebben voornamelijk een theoretische onderbouwing. Datzelfde geldt voor de notie dat rekening moet worden gehouden met de bredere context van de behandeling en de problematiek, zoals het feit dat de zedendelinquenten op den duur weer terugkeren naar hun omgeving (McCamey, 2010; Underwood, Robinson, Mosholder & Warren, 2008). Het betrekken van het gezinssysteem bij de behandeling lijkt daarbij van belang (Hubert, Flynn, Nicholls & Hollins, 2007; Thornton et al., 2008). Diverse auteurs pleiten ervoor om de jeugdige zedendelinquenten zelf te laten aan-

geven wat hun behandelbehoefte zijn door middel van bijvoorbeeld de *YCS*⁹ (Sribney & Reddon, 2008) of *TPI-ASA*¹⁰ (Oneal, Burns, Kahn, Rich & Worling, 2008). Het zou de effectiviteit van de behandeling verhogen, maar effectstudies en controlegroepen ontbreken.

Het feit dat jeugdige zedendelinquentie multifactorieel is bepaald en in bepaalde opzichten afwijkt van de problematiek van volwassen zedendelinquenten (Hackett, Masson & Phillips, 2006; Letourneau & Borduin, 2008) brengt diverse auteurs ertoe om te pleiten voor een integratief, multidisciplinair behandelaanbod (Charles, 2010; Lambie & Seymour, 2006; Vizard, 2007). Daarbij lijkt er een voorkeur te bestaan voor op cognitieve gedragstherapie gestoelde interventies (Brandes & Cheung, 2009; Calley, 2007a, b, c) vanwege de effectiviteit ervan volgens de behandelaars (Ikomi, Harris-Wyatt, Doucet & Rodney, 2009; Shenk & Brown, 2007). In het onderzoek van Worling, Litteljohn en Bookalam (2010) wordt nagegaan wat het effect is van specifieke behandeling voor jeugdige zedendelinquenten (zie ook Fortune & Lambie, 2006; Reitzel & Carbonell, 2006). Hun prospectieve follow-up studie (twintig jaar) laat zien dat de groep jeugdige zedendelinquenten die een specifieke zedenbehandeling ondergingen minder recidiveerde naar zedendelicten dan de controlegroep. De controlegroep bestond uit jeugdige zedendelinquenten die geen behandeling volgden (alleen intake) of elders de behandeling ondergingen. Behandeling verminderde in het onderzoek van Jones, Chancey, Lowe en Risler (2010) deviante seksuele interesses. Fanniff en Becker (2006) maken een voorbehoud bij deze positieve geluiden: veel studies naar de effectiviteit van de behandeling, waaronder cognitief gedragstherapeutische, kenmerken zich door kleine onderzoeksgroepen, de afwezigheid van controlegroepen en geen aselecte toewijzing aan een behandeling. In de onderzoeken waar een behandelde groep jeugdige zedendelinquenten is afgezet tegen een controlegroep, wordt weliswaar een effect op recidive vastgesteld, maar het is de vraag in hoeverre dit toe te schrijven is aan de behandeling. Letourneau en Borduin (2008) pleiten voor methodologisch beter uitgevoerd onderzoek met aselecte steekproeven. Aangezien jeugdige zedendelinquenten veel overeenkomsten hebben met jeugdige niet-zedendelinquenten, is de verwachting van Letourneau en Borduin (2008) dat generieke interventies als *FFT*¹¹ en *MST*¹² ook effectief kunnen zijn bij de groep jeugdige zedendelinquenten. Dat blijkt zo te zijn in het onderzoek van Borduin, Schaeffer en Heiblum (2009). De *MST*-delinquenten recidiveerden minder (seksueel en niet-seksueel) dan degenen die een reguliere

⁸ Adolescent Sexual Abuser Project, assessment pack.

⁹ Yalom Card Sort.

¹⁰ Treatment Progress Inventory for Adolescents Who Sexually Abuse.

¹¹ Functional Family Therapy.

¹² Multi System Therapy.

taakstraf (*community service*) hadden gekregen. Een MST-behandeling leidde ook tot minder probleemgedrag en seksueel deviante interesse (Letourneau et al., 2009). Een verklaring voor deze resultaten is dat de ouders door MST beter hadden geleerd om verkeerde vrienden van de jeugdige zedendelinquenten te herkennen en hen daar vandaan te houden. De ouders hadden ook geleerd om consequenter te disciplineren (Henggeler et al., 2009).

Beleid: registratie van jeugdige zedendelinquenten

Sinds zo'n vijftien jaar zijn registratie en notificatie van volwassen zedendelinquenten populaire middelen in de VS om nieuwe zedendelicten tegen te gaan en de veiligheid in de gemeenschap te vergroten. Recentelijk worden deze maatregelen in de VS ook op jeugdige zedendelinquenten toegepast conform de SORNA¹³, ook wel *Adam Walsh Act* genoemd. In de staat South Carolina bijvoorbeeld kunnen jeugdige zedendelinquenten levenslang geregistreerd blijven staan. De eerste onderzoeken wijzen uit dat van de registratie van jeugdige zedendelinquenten geen positieve effecten verwacht mogen worden (Caldwell & Dickinson, 2009).

De onderzoeksgroep van Letourneau is nagegaan wat de effecten zijn van deze maatregelen, onder andere door geregistreerde en niet-geregistreerde zedendelinquenten met elkaar te vergelijken op recidive (Letourneau & Armstrong, 2008). Registratie werkt niet preventief en heeft geen significant effect op het verminderen van de recidive; zedenrecidive kwam vrijwel niet voor in de gehele groep (zie ook: Caldwell & Dickinson, 2009).

Een neveneffect van de registratie was dat minderjarige verdachten minder vaak werden vervolgd door het openbaar ministerie (Bandyopadhyay, Sinha, Lipsitz & Letourneau, 2010; Letourneau, Bandyopadhyay, Sinha & Armstrong, 2009a,b; Letourneau, Bandyopadhyay, Armstrong & Sinha 2010). Officieren en rechters vonden dat een levenslange registratie schade kon berokkenen aan de minderjarige. Dit had volgens de onderzoekers als ongewenst effect dat jeugdige zedendelinquenten mogelijk niet die supervisie, hulp of behandeling kregen die ze nodig hadden (Calley, 2008). Dat kon vervolgens weer negatieve gevolgen hebben voor de veiligheid in de gemeenschap.

In diverse artikelen wordt de kritische vraag aan de orde gesteld of het systeem van registratie en notificatie, oorspronkelijk bedoeld voor volwassenen, zomaar kan worden toegepast op jeugdige zedendelinquenten, gezien de grote verschillen tussen beide groepen (Craun & Kernsmith, 2006).

Diverse auteurs brengen die maatregelen in verband met vooroordelen ten aanzien van de groep jeugdige zedendelinquenten. Een hardnekkig vooroordeel

is dat zij de onverbeterlijke zedendelinquenten van de toekomst zijn. Dit strookt niet met de werkelijkheid (Miner, 2007), maar stereotiepe opvattingen over jeugdige zedendelinquenten bepalen in belangrijke mate de publieke opinie (Sahlstrom & Jeglic, 2008; Salerno et al., 2010; Steen, 2007; Titus, 2010). Maatregelen als registratie en notificatie zullen eerder contraproductief dan effectief zijn. Thomas (2009) komt wat betreft de situatie van registratie in de UK tot een vergelijkbare conclusie. Hierbij moet worden aangetekend dat voornoemde vergelijkende studies geen gebruik hebben gemaakt van gerandomiseerde steekproeven.

Beschouwing

In dit literatuuroverzicht is de actuele stand van zaken in het onderzoek naar jeugdige zedendelinquenten beschreven. Veel onderzoeken hebben betrekking op assessment, (effecten van) behandeling en recidive en claimen succes. Door behandeling plegen jeugdige zedendelinquenten minder vaak opnieuw zedenmisdriven dan niet behandelde. De recidivecijfers van behandelde jeugdige zedendelinquenten lijken echter niet aanzienlijk af te wijken van de percentages in andere recidivestudies. Daarnaast worden verschillende onderzoekspopulaties en -methodieken gebruikt. Door de opzet van veel behandelonderzoeken is het vooralsnog niet goed vast te stellen of de behandeling ook de directe oorzaak is van lagere recidive, of dat andere, mediërende variabelen, zoals meer betrokkenheid van de ouders, hierin een rol spelen. Er wordt vrijwel geen gebruikgemaakt van gerandomiseerde steekproeven van zedendelinquenten, niet-zedendelinquenten en niet-delinquente jongeren. De ethische implicaties van het randomiseren zijn evident; Letourneau en Borduin (2008) stellen daar tegenover dat het niet ethisch is om niet-bewezen behandelmethoden toe te passen. Een en ander vereist een open wetenschappelijk debat.

Een cruciale vraag is verder in hoeverre de behandeling en het daaraan voorafgaande assessment een specifiek dan wel een generiek karakter moet hebben (Fanniff & Becker, 2006). Ook generieke interventies als MST blijken, in weerwil van Lösel en Schmucker (2005), te werken bij de groep jeugdige zedendelinquenten, hoewel die bevindingen ook in andere landen met andersoortige (lees zwaardere) interventies geverifieerd zouden moeten worden. Deze bevindingen raken aan de eerder genoemde discussie in hoeverre jeugdige zedendelinquenten zich onderscheiden van jongeren die andersoortige delicten plegen. Er kunnen zowel specifieke risicofactoren als algemene risicofactoren een rol spelen bij het plegen van een zedenmisdrif (Seto & Lalumière, 2010); op bepaalde gebieden zullen jeugdige zedendelinquenten overeenkomsten vertonen met niet-zedendelinquenten en op andere gebieden

¹³ Sex Offender Registration and Notification Act.

onderscheiden zij zich (Bullens, Van Wijk & Mali, 2006; Van Wijk et al., 2006). Uit deze review komen verschillende indicaties (gebieden) naar voren waaruit blijkt dat jeugdige zedendelinquenten zich nauwelijks lijken te onderscheiden van niet-zedendelinquenten (gezin, recidive, assessment, behandeling).

De recidiveonderzoeken zijn, met alle voornoemde beperkingen, eenduidig wat betreft de richting van de resultaten: seksuele recidive vindt in veel mindere mate plaats dan algemene recidive. Zedendelicten vormen vaak een zeer beperkt deel van de criminele carrière van jeugdige zedendelinquenten (o.a. Van Wijk, Mali, Bullens & Vermeiren, 2007). Met de gangbare risicotaxatie-instrumenten blijkt het over het algemeen ook 'eenvoudiger' om algemene recidive te voorspellen dan zedenrecidive. Verschillende studies tonen de predictieve validiteit van de J-SOAP-II aan voor seksuele recidive en in mindere mate wordt een voorspellende waarde gevonden van de ERASOR. Andere studies spreken deze onderzoeksresultaten soms tegen en wijzen de PCL:YV aan als het instrument dat recidiverisico kan voorspellen. Methodologische verschillen tussen de diverse onderzoeken, waaronder de verschillende steekproeven en onderzoekssettings, maken het lastig om eenduidige conclusies te trekken over de voorspellende waarde van risicotaxatie-instrumenten ten aanzien van zedenrecidive. Daarbij moet zeker ook het leeftijdsaspect in ogenschouw worden genomen. Het betreft delinquenten die nog volop in hun psychosexuele ontwikkeling verkeren. Het 'meten' van seksueel deviant fantasieën of voorkeuren, een voorspellende factor voor zedenrecidive bij volwassen zedendelinquenten (Hanson & Bussière, 1998) is, ethisch gezien, discutabel. Om diezelfde reden kan ook het gebruik van zogenoemde 'objectieve' meetmethoden, zoals de penisvolumemeter en polygraaf, worden bediscussieerd wanneer het om jongeren gaat, hoewel er indicaties zijn dat seksuele recidive kan worden voorspeld (Clift, Rajlic & Gretton, 2009). Tot dusverre blijken statische risicofactoren beter te relateren aan (seksuele) recidive dan dynamische. Naar de laatste factoren is meer onderzoek nodig, alsook naar beschermende factoren.

Seksueel grensoverschrijdend gedrag hangt samen met eigen slachtofferschap van misbruik in het verleden (Vizard et al., 2007), waarbij correlatieve verbanden overigens nog weinig zeggen over causaliteit. Een eigen misbruikverleden geldt daarenboven ook niet voor alle typen zedendelinquenten; met name misbruikers van kinderen lijken slachtoffer te zijn geweest (o.a. Hendriks, Bijleveld & Muizer, 2002). De studies over de gezinnen laten zien dat jeugdige zedendelinquenten in onveilige gezinsomstandigheden opgroeien en worden geconfronteerd met verwaarlozing en mishandeling. Zij onderscheiden zich hierin niet van jongeren die andersoortige delicten plegen. Dit zou kunnen verklaren waarom generieke interventies als MST ook bij jeugdige zedendelinquenten lijken te werken. Een voorbehoud is hierbij op zijn plaats. Waar de publica-

ties over jeugdige zedendelinquenten vanaf het begin op hebben gewezen, is dat het een heterogene groep is en dat er verschillende manieren zijn om deze groep onder te verdelen. Opvallend is dat veel recent onderzoek geen onderscheid maakt tussen verschillende typen zedendelinquenten. De recente onderzoeken voegen weinig nieuws toe aan het denken in verschillende typen, behalve dat het leeftijds criterium (van dader ten opzichte van het slachtoffer) een tamelijk robuust onderscheidende werking lijkt te hebben, maar ook het onderscheid tussen solo- en groepsplegers en specialisten en generalisten levert op bepaalde gebieden zinvolle resultaten op (zie bijvoorbeeld Hissel, Bijleveld, Hendriks, Jansen & Collot d'Escury-Koenigs, 2006). Complicerend is dat gebruikte indelingen in typen elkaar overlappen, waardoor onderzoeksresultaten vertroebeld kunnen raken. Mogelijk, maar daar moet vervolgonderzoek nader antwoord op geven, zijn de misbruikers van kinderen in onderzoek A (grotendeels) dezelfde groep als de specialisten in onderzoek B en soloplegers in onderzoek C. Voor de groepen misbruikers van leeftijdgenoten, groepsplegers en generalisten geldt iets vergelijkbaars. Het is van belang om een eenduidig begrippenkader te ontwikkelen; dat vergroot de onderlinge vergelijkbaarheid van de onderzoeken en bevindingen. Gegeven de naar verwachting zeer problematische achtergrond van meisjes en jonge kinderen die zedendelicten plegen, is onderzoek naar deze groepen op grotere schaal zeer wenselijk.

Vergeleken met de publicaties uit de periode voor 2006 is een nieuwe ontwikkeling dat verschillende onderzoeken ingaan op overheidsmaatregelen, in het bijzonder de (levenslange) registratie. Deze maatregelen worden toegepast in de VS en UK en waren aanvankelijk bedoeld voor volwassen zedendelinquenten, maar zijn sinds kort ook van toepassing op jeugdige plegers van zedenmisdriven. De publieke opinie c.q. de 'veiligheidsmanie' heeft blijkbaar geen boodschap aan de lage (lees geregistreerde) zedenrecidivecijfers van jeugdige zedendelinquenten. De invoering van de registratiemaatregelen lijken eerder negatieve effecten (stigmatisering, onthouding noodzakelijke behandeling) te hebben dan positieve (minder recidive) en moeten om die reden extra kritisch worden beschouwd.

In het huidige onderzoek blijft een mogelijk belangrijk onderzoeksdomein voor de groep jeugdige zedendelinquenten onderbelicht, namelijk (neuro)biologisch onderzoek. Waar dergelijk onderzoek onder volwassen delinquenten (in het algemeen) thans vrij gangbaar is (o.a. Rafter, 2008) en dergelijk onderzoek bij jeugdgedelinquenten in het algemeen pas recent een start heeft gemaakt in Nederland (Popma, 2006), vormen jeugdige zedendelinquenten voorsnog een vergeten groep. Een interessante hypothese is in hoeverre de (neuro)biologische kenmerken c.q. defecten van vroeg startende zedendelinquenten overeenkomen met vroeg startende niet-zedendelinquenten.

Onderzoek naar jeugdige zedendelinquenten, on-

geacht welk aspect daarvan wordt onderzocht, zou zich in elk geval de komende jaren moeten 'verplichten' om controlegroepen in het design op te nemen en rekening te houden met de verschillende settings (ambulant, residentieel). De uitdaging is om te bepalen of, en zo ja in hoeverre welke, typen jeugdige zedendelinquenten zich onderscheiden van jongeren die andere delicten plegen, daarop de *assessment* en de *evidence based* behandeling af te stemmen en – bij voorkeur op gerandomiseerde wijze – te bepalen wat de effecten daarvan zijn op korte en lange termijn.

Literatuur

- Abel, G. G., Becker, J. V., Cunningham-Rathner, J., Mittelman, M., & Rouleau, J. L. (1988). Multiple paraphilic diagnoses among sex offenders. *Bulletin of the American Academy of Psychiatry and the Law*, 16(2), 153-168.
- Abel, G. G., Osborn, C. A., & Twigg, D.A. (1993). Sexual assault through the life span: Adult offenders with juvenile histories. In Barbaree, H.E., Marshall, W.L. & Hudson, S.M. *The juvenile sex offender* (p.104-117). New York, The Guilford Press.
- Aljazireh, L. (1993). Historical, environmental, and behavioral correlates of sexual offending by male adolescents: A critical review. *Behavioral Sciences and the Law*, 11, 423-440.
- Andrade, J. T., Vincent, G. M., & Saleh, F. M. (2006). Juvenile sex offenders: A complex population. *Journal of Forensic Science*, 51(1), 163-167.
- Ashkar, P. J., & Kenny, D. T. (2007). Moral reasoning of adolescent male offenders: Comparison of sexual and nonsexual offenders. *Criminal Justice and Behavior*, 34(1), 108-118.
- Ayland, L., & West, B. (2006). The good way model: A strengths-based approach for working with young people, especially those with intellectual difficulties, who have sexually abusive behaviour. *Journal of Sexual Aggression*, 12(2), 189-201.
- Bandyopadhyay, D., Sinha, D., Lipsitz, S., & Letourneau, E. (2010). Changing approaches of prosecutors towards juvenile repeated sex-offenders: A Bayesian evaluation. *Annals of Applied Statistics*, 4(2), 805-829.
- Barbaree, H.E., Marshall, W.L. & Hudson, S.M. (1993). *The juvenile sex offender*. New York, The Guilford Press.
- Barbaree H.E. & Marshall W.L. (2006). *The juvenile sex offender* (Second edition). New York, The Guilford Press.
- Becker, J. V. (1998). What we know about the characteristics and treatment of adolescents who have committed sexual offenses. *Child Maltreatment*, 3, 317– 329.
- Boelrijk, M. (1997). *Minderjarige zedendelinquenten en het strafrecht. De strafrechtelijke aanpak van minderjarige plegers van seksuele delicten*. Amsterdam, VU Uitgeverij.
- Borduin, C. M., Schaeffer, C. M., & Heiblum, N. (2009). A randomized clinical trial of multisystemic therapy with juvenile sexual offenders: Effects of youth social ecology and criminal activity. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 77(1), 26-37.
- Brandes, B. J., & Cheung, M. (2009). Supervision and treatment of juveniles with sexual behavior problems. *Child and Adolescent Social Work Journal*, 26, 179-196.
- Bruinsma, F. (1996). *De jeugdige zedendelinquent*. Utrecht, SWP.
- Bullens, R.A.R. & Wijk, A.Ph. van. (2004). European Perspectives on Juveniles who Sexually Abuse. In O'Reilly, Marshall, Carr & Beckett (eds.), *Handbook of clinical interventions for young people who sexually abuse* (p. 409-418). Hove and New York, Brunner-Routledge
- Bullens, R., Wijk, A. van, & Mali, B. (2006). Similarities and differences between the criminal careers of Dutch juvenile sex offenders and non-sex offenders. *Journal of Sexual Aggression*, 12(2), 155-164.
- Caldwell, M. F. (2007). Sexual offense adjudication and sexual recidivism among juvenile offenders. *Sexual Abuse: A Journal of Research and Treatment*, 19, 107-113.
- Caldwell, M. F. (2010). Study characteristics and recidivism base rates in juvenile sex offender recidivism. *International Journal of Offender Therapy and Comparative Criminology*, 54(2), 197-212.
- Caldwell, M. F., & Dickinson, C. (2009). Sex offender registration and recidivism risk in juvenile sex offenders. *Behavioral Sciences and the Law*, 27, 941-956.
- Caldwell, M. F., Ziemke, M. H., & Vitacco, M. J. (2008). An examination of the sex offender registration and notification act as applied to juveniles. *Psychology, Public Policy, and Law*, 14(2), 89-114.
- Calley, N. G. (2007a). Integrating theory and research: The development of a research-based treatment program for juvenile male sex offenders. *Journal of Counseling & Development*, 85, 131-142.
- Calley, N. G. (2007b). Promoting an outcomes-based treatment milieu for juvenile sexual offenders: A guided approach to assessment. *Journal of Mental Health Counseling*, 29(2), 121-143.
- Calley, N. G. (2007c). The use of an integrated array of assessment instruments in the treatment of the juvenile male sex offender. *Journal for Juvenile Justice Services*, 21(1&2), 31-42.
- Calley, N. G. (2008). Juvenile sex offenders and sex offender legislation: Unintended consequences. *Federal Probation*, 72(3), 37-41.
- Calley, N. G., & Gerber, S. (2008). Empathy-promoting counseling strategies for juvenile sex offenders: A developmental approach. *Journal of Addictions & Offender Counseling*, 28, 68-85.
- Charles, G. (2010). Rethinking the way we work with adolescent sexual offenders: Building relationships. *Relational Child and Youth Care Practice*, 23(1), 16-24.
- Clift, R. J. W., Rajlic, G., & Gretton, H. M. (2009). Discriminative and predictive validity of the penile plethysmograph in adolescent sex offenders. *Sexual Abuse: A Journal of Research and Treatment*, 21(3), 335-362.
- Craun, S. W., & Kernsmith, P. D. (2006). Juvenile offenders and sex offender registries: Examining the data behind the debate. *Federal Probation*, 70(3), 45-49.
- Crooks, V. L., Rostill-Brookes, H., Beech, A. R., & Bickley, J. A. (2009). Applying rapid serial visual presentation to adolescent sexual offenders. Attentional bias as a measure of deviant sexual interest? *Sexual Abuse: A Journal of Research and Treatment*, 21(2), 135-148.
- Daversa, M. T., & Knight, R. A. (2007). A structural examination of the predictors of sexual coercion against children in adolescent sexual offenders. *Criminal Justice and Behavior*, 30(10), 1313-1333.
- Davis, G. E. & Leitenberg, H. (1987). Adolescent sex offenders. *Psychological Bulletin*, 101, 417-427.
- Delisi, M., Vaughn, M.G., Beaver, K.M., Wright, J.P. Hochstetler, Kosloski, A.E., & Drury, A.J. (2008). Juvenile sex offenders and institutional misconduct: the role of thought psychopathology. *Criminal Behaviour and Mental Health*, 18: 292–305.
- DiGiorgio-Miller, J. (2007). Emotional variables and deviant sexual fantasies in adolescent sex offenders. *The Journal of Psychiatry & Law*, 35, 109-124.
- Elkovitch, N., Viljoen, J. L., Scalora, M. J., & Ullman, D. (2008). Assessing risk of reoffending in adolescents who have committed a sexual offense: The accuracy of clinical judgment after completion of risk assessment instruments. *Behavioral Sciences and the Law*, 26, 511-528.
- Fanniff, A. M., & Becker, J. V. (2006). Specialized assessment and treatment of adolescent sex offenders. *Aggression and Violent Behavior*, 11, 265-282.
- Fortune, C. A., & Lambie, I. (2006). Sexually abusive youth: A review of recidivism studies and methodological issues for future research. *Clinical Psychology Review*, 26, 1078-1095.

- Gerhold, C. K., Browne, K. D., & Beckett, R. (2007). Predicting recidivism in adolescent sexual offenders. *Aggression and Violent Behavior, 12*, 427-438.
- Grabell, A. S., & Knight, R. A. (2009). Examining childhood patterns and sensitive periods in juvenile sexual offenders. *Sexual Abuse: A Journal of Research and Treatment, 21*(2), 208-222.
- Griffin, H. L., Beech, A., Print, B., Bradshaw, H., & Quayle, J. (2008). The development and initial testing of the AIM2 framework to assess risk and strengths in young people who sexually offend. *Journal of Sexual Aggression, 14*(3), 211-225.
- Gunby, C., & Woodhams, J. (2010). Sexually deviant juveniles: Comparisons between the offender and offence characteristics of 'child abusers' and 'peer abusers'. *Psychology, Crime & Law, 16*(1-2), 47-64.
- Hackett, S., Masson, H., & Phillips, S. (2006). Exploring consensus in practice with youth who are sexually abusive: Findings from a Delphi study of practitioner views in the United Kingdom and the Republic of Ireland. *Child Maltreatment, 11*(2), 146-156.
- Hanser, R. D., & Mire, S. M. (2008). Juvenile sex offenders in the United States and Australia: A comparison. *International Review of Law Computers & Technology, 22*(1-2), 101-114.
- Hanson, R.K. & Bussière, M.T. (1998). Predicting relapse: A meta-analysis of sexual offender recidivism studies. *Journal of Consulting and Clinical Psychology, 66*(2), 348-362.
- Hendriks, J. (2006). *Jeugdige zedendelinquenten. Een studie naar subtypen en recidive*. Amsterdam, Vrije Universiteit.
- Hendriks, J., & Bijleveld, C. C. J. H. (1999). Jeugdige zedendelinquenten: verschillen tussen groeps- en solodaders. *Delikt en Delinkwent, 29*, 722-736.
- Hendriks, J., & Bijleveld, C. C. J. H. (2006). Female adolescent sex offenders – an exploratory study. *Journal of Sexual Aggression, 12*(1), 31-41.
- Hendriks, J., & Bijleveld, C. (2008). Recidivism among juvenile sex offenders after residential treatment. *Journal of Sexual Aggression, 14*(1), 19-32.
- Hendriks, J., Bijleveld, C., & Muizer, M. (2002). Jeugdige zedendelinquenten: Misbruikers van leeftijdgenoten gecontrasteerd met misbruikers van kinderen. *Delikt en Delinkwent, 32*, 489-506.
- Henggeler, S. W., Letourneau, E. J., Chapman, J.E., Borduin, C. M., Schewe, P. A., & McCart, M. R. (2009). Mediators of change for multisystemic therapy with juvenile sexual offenders. *Journal of Consulting and Clinical Psychology, 77*(3), 451-462.
- Hickey, N., McCrory, E., Farmer, E., & Vizard, E. (2008). Comparing the developmental and behavioural characteristics of female and male juveniles who present with sexually abusive behavior. *Journal of Sexual Aggression, 14*(3), 241-252.
- Hissel, S., Bijleveld, C., Hendriks, J., Jansen, B. & Collot d'Escury-Koenigs, A. (2006). Jeugdige zedendelinquenten: specialisten, generalisten en 'first offenders'. *Tijdschrift voor Seksuologie, 30*, 215-225.
- Höing, M., Jonker, M., & Berlo, W. van, (2010). Juvenile sex offenders in a Dutch mandatory educational programme: Subtypes and characteristics. *Journal of Sexual Aggression, 16*(3), 332-346.
- Hubert, J., Flynn, M., Nicholls, L., & Hollins, S. (2007). 'I don't want to be the mother of a paedophile': the perspectives of mothers whose adolescent sons with learning disabilities sexually offend. *Journal of Child Psychotherapy, 33*(3), 363-376.
- Hunter, J. A. (2010). Prolonged exposure treatment of chronic PTSD in juvenile sex offenders: Promising results from two case studies. *Child Youth Care Forum, 39*, 367-384.
- Hunter, J. A., Figueredo, A. J., Becker, J. V., & Malamuth, N. (2007). Non-sexual delinquency in juvenile sexual offenders: The mediating and moderating influences of emotional empathy. *Journal of Family Violence, 22*, 43-55.
- Ikomi, P. A., Harris-Wyatt, G., Doucet, G., & Rodney, H. E. (2009). Treatment for juveniles who sexually offend in a southwestern state. *Journal of Child Sexual Abuse, 18*(6), 594-610.
- Ikomi, P. A., Rodney, H. E., & McCoy, T. (2009). Male juveniles with sexual behavior problems: Are there differences among racial groups? *Journal of Child Sexual Abuse, 18*(2), 154-173.
- Jones, C. D., Chancey, R., Lowe, L. A., & Risler, E. A. (2010). Residential treatment for sexually abusive youth: An assessment of treatment outcomes. *Research on Social Work Practice, 20*(2), 172-182.
- Kjellgren, C., Wassberg, A., Carlberg, M., Långström, N., & Svedin, C. G. (2006). Adolescent sexual offenders: A total survey of referrals to social services in Sweden and subgroup characteristics. *Sexual Abuse: A Journal of Research and Treatment, 18*, 357-372.
- Knight, R. A., Ronis, S. T., & Zakireh, B. (2009). Bootstrapping persistence risk indicators for juveniles who sexually offend. *Behavioral Sciences and the Law, 27*, 878-909.
- Lambie, I., & Seymour, F. (2006). One size does not fit all: Future directions for the treatment of sexually abusive youth in New Zealand. *Journal of Sexual Aggression, 12*(2), 175-187.
- Lawing, K., Frick, P. J., & Cruise, K. R. (2010). Differences in offending patterns between adolescent sex offenders high or low in callous-unemotional traits. *Psychological Assessment, 22*(2), 298-305.
- Letourneau, E. J., & Armstrong, K. S. (2008a). Recidivism rates for registered and nonregistered juvenile sexual offenders. *Sexual Abuse: A Journal of Research and Treatment, 20*(4), 393-408.
- Letourneau, E. J., & Borduin, C. M. (2008b). The effective treatment of juveniles who sexually offend: An ethical imperative. *Ethics & Behavior, 18*(2-3), 286-306.
- Letourneau, E. J., Bandyopadhyay, D., Armstrong, K. S., & Sinha, D. (2010). Do sex offender registration and notification requirements deter juvenile sex crimes? *Criminal Justice and Behavior, 37*(5), 553-569.
- Letourneau, E. J., Bandyopadhyay, D., Sinha, D., & Armstrong, K. (2009). Effects of sex offender registration policies on juvenile justice decision making. *Sexual Abuse: A Journal of Research and Treatment, 21*(2), 149-165.
- Letourneau, E. J., Bandyopadhyay, D., Sinha, D., & Armstrong, K. S. (2009). The influence of sex offender registration on juvenile sexual recidivism. *Criminal Justice Policy Review, 20*(2), 136-153.
- Letourneau, E. J., Henggeler, S. W., Borduin, C. M., Schewe, P. A., McCart, M. R., Chapman, J. E., & Saldana, L. (2009). Multisystemic therapy for juvenile sexual offenders: 1-Year results from a randomized effectiveness trial. *Journal of Family Psychology, 23*(1), 89-102.
- Lösel, F. & Schmucker, M. (2005). Effects of sexual offender treatment. *Journal of Experimental Criminology, 1*, 117-146.
- Lussier, P. (2005) The criminal activity of sexual offenders in adulthood: Revisiting the specialization debate. *Sexual Abuse: A Journal of Research and Treatment, 17*, 269-292.
- Martinez, R., Flores, J., & Rosenfeld, B. (2007). Validity of the juvenile sex offender assessment protocol-II (J-Soap-II) in a sample of urban minority youth. *Criminal Justice and Behavior, 33*(10), 1284-1295.
- McCamey jr., J.D. (2010). Reducing recidivism in adolescent sexual offenders by focusing on community reintegration. *Residential Treatment for Children & Youth, 27*, 55-67.
- McCann, K., & Lussier, P. (2008). Antisociality, sexual deviance, and sexual reoffending in juvenile sex offender. A meta-analytical investigation. *Youth Violence and Juvenile Justice, 6*(4), 363-385.
- Miner, M. H. (2007) The fallacy of juvenile sex offender risk. *Criminology & Public Policy, 6*(3), 565-571.
- Myers, W. C., Chan, H. O., Vo, E. J., & Lazarou, E. (2010). Sexual sadism, psychopathy, and recidivism in juvenile sexual murderers. *Journal of Investigative Psychology and Offender Profiling, 7*, 49-58.
- Oneal, B. J., Burns, G. L., Kahn, T. J., Rich, P., & Worling, J. S. (2008). Initial psychometric properties of a treatment planning and progress inventory for adolescents who sexually abuse. *Journal of Child Sexual Abuse, 20*(2), 161-187.

- Parks, G. A., & Bard, D. E. (2006). Risk factors for adolescent sex offender recidivism: Evaluation of predictive factors and comparison of three groups based upon victim type. *Sexual Abuse: A Journal of Research and Treatment, 18*, 319-342.
- Popma, A. (2006). *Neurobiological factors of antisocial behavior in delinquent male adolescents (diss)*. Amsterdam, Vrije Universiteit.
- Prentky, R. A., Li, N. C., Righthand, S., Schuler, A., Cavanaugh, D., & Lee, A. F. (2010). Assessing risk of sexually abusive behavior among youth in a child welfare sample. *Behavioral Sciences and the Law, 28*, 24-45.
- Rafter, N. H. (2008). *The criminal brain: Understanding biological theories of crime*. New York, University Press.
- Raljic, G., & Gretton, H. M. (2010). An examination of two sexual recidivism risk measures in adolescent offenders: The moderating effect of offender type. *Criminal Justice and Behavior, 37*(10), 1066-1085.
- Reitzel, L. R., & Carbonell, J. L. (2006). The effectiveness of sexual offender treatment for juveniles as measured by recidivism: A Meta-analysis. *Sexual Abuse: A Journal of Research and Treatment, 18*, 401-421.
- Ronis, S. T., & Borduin, C. M. (2007). Individual, family, peer, and academic characteristics of male juvenile sexual offenders. *Journal of Abnormal Child Psychology, 35*, 153-163.
- Sahlstrom, K. J., & Jeglic, E. L. (2008). Factors affecting attitudes toward juvenile sex offenders. *Journal of Child Sexual Abuse, 17*(2), 180-196.
- Salerno, J. M., Najdowski, C. J., Stevenson, M. C., Wiley, T. R. A., Bottoms, B. L., Vaca jr, R., & Pimentel, P. S. (2010). Psychological mechanisms underlying support for juvenile sex offender registry laws: Prototypes, moral outrage, and perceived threat. *Behavioral Sciences and the Law, 28*, 58-83.
- Seto, M.C., & Lalumière, M. L. (2010). What is so special about male adolescent sexual offending? A review and test of explanations through meta-analysis. *Psychological Bulletin, 136*(4), 526-575.
- Shenk, C., & Brown, A. (2007). Cognitive-behavioral treatment of an adolescent sexual offender with an intellectual disability. A novel application of exposure and response prevention. *Clinical Case Studies, 6*(4), 307-324.
- Sigurdsson, J. F., Gudjonsson, G., Asgeirsdottir, B. B., & Sigfusdottir, I. D. (2010). Sexually abusive youth: What are the background factors that distinguish them from other youth? *Psychology, Crime & Law, 16*(4), 289-303.
- Skubic Kemper, T., & Kistner, J. A. (2007). Offense history and recidivism in three victim-age-based groups of juvenile sex offenders. *Sexual Abuse: A Journal of Research and Treatment, 19*, 409-424.
- Skubic Kemper, T., & Kistner, J. A. (2010). An evaluation of classification criteria for juvenile sex offenders. *Sexual Abuse: A Journal of Research and Treatment, 22*(2), 172-190.
- Sribney, C. L., & Reddon, J. R. (2008). Adolescent sex offenders' rankings of therapeutic factors using the Yalom Card Sort. *Journal of Offender Rehabilitation, 47*(1/2), 24-40.
- Steen, S. (2007). Conferring sameness. Institutional management of juvenile sex offenders. *Journal of Contemporary Ethnography, 36*(1), 31-49.
- 't Hart-Kerkhoffs, L. A., Jansen, L. M., Doreleijers, T. A., Vermeiren, R., Minderaa, R. B., & Hartman, C. A. (2009). Autism spectrum disorder symptoms in juvenile suspects of sex offenses. *Journal of Clinical Psychiatry, 70*(2), 266-272.
- 't Hart-Kerkhoffs, L. A., Vermeiren, R. R. J. M., Jansen, L. M. C., & Doreleijers, T. (2010). Juvenile group sex offenders: A comparison of group leaders and followers. *Journal of Interpersonal Violence, 26*(1), 3-20.
- Thomas, T. (2009). Children and young people on the UK sex offender register. *International Journal of Children's Rights, 17*, 491-500.
- Thornton, J. A., Stevens, G., Grant, J., Indermaur, D., Chamarette, C., & Halse, A. (2008). Intrafamilial adolescent sex offenders: Family functioning and treatment. *Journal of Family Studies, 14*, 362-375.
- Titus, J. T. (2010). Ascribing monstrosity: Judicial categorization of a juvenile sex offender. *The International Journal of Speech, Language and the Law, 17*(1), 1-23.
- Underwood, L. A., Robinson, S. B., Mosholder, E., & Warren, K. M. (2008). Sex offender care for adolescents in secure care: Critical factors and counseling strategies. *Clinical Psychology Review, 28*, 917-932.
- Van Outsem, R., Beckett, R., Bullens, R., Vermeiren, R., Horn, J., van, & Doreleijers, T. (2006). The Adolescent Sexual Abuser Project (ASAP) Assessment Measures-Dutch Revised Version: A comparison of personality characteristics between juvenile sex offenders, juvenile perpetrators of non-sexual violent offences and non-delinquent youth in the Netherlands. *Journal of Sexual Aggression, 12*(2), 127-141.
- Van Vugt, E., Stams, G. J., Dekovic, M., Brugman, D., Rutten, E., & Hendriks, J. (2008). Moral development of solo juvenile sex offenders. *Journal of Sexual Aggression, 14*(2), 99-109.
- Van Wijk, A.Ph. (1999). *Een verkennend onderzoek naar jeugdige zedendelinquenten*. Arnhem/Amsterdam, Advies- en Onderzoeksgroep Beke/VU.
- Van Wijk, A., Blokland, A. A. J., Duits, N., Vermeiren, R., & Harkink, J. (2007). Relating psychiatric disorders, offender and offence characteristics in a sample of adolescent sex offenders and non-sex offenders. *Criminal Behaviour and Mental Health, 17*, 15-30.
- Van Wijk, A. Ph., Mali, B. R. F., Bullens, R. A. R., & Vermeiren, R. R. (2007). Criminal profiles of violent juvenile sex and violent juvenile non-sex offenders: An explorative longitudinal study. *Journal of Interpersonal Violence, 22*(10), 1340-1355.
- Van Wijk, A., Vermeiren, R., Loeber, R., 't Hart-Kerkhoffs, L., Doreleijers, T., & Bullens, R. (2006). Juvenile sex offenders compared to non-sex offenders: A review of the literature 1995-2005. *Trauma, Violence & Abuse, 7*(4), 227-243.
- Van Wijk, A. Ph., Vreugdenhil, C. Van Horn, J., Vermeiren, R., & Doreleijers, T. A. H. (2007). Incarcerated Dutch juvenile sex offenders compared with non-sex offenders. *Journal of Child Sexual Abuse, 16*(2), 1-21.
- Vandiver, D. M., & Teske, R. (2006). Juvenile female and male sex offenders: A Comparison of offender, victim, and judicial processing characteristics. *International Journal of Offender Therapy and Comparative Criminology, 50*(2), 148-165.
- Vandiver, D. M. (2006). A prospective analysis of juvenile male sex offenders: Characteristics and recidivism rates as adults. *Journal of Interpersonal Violence, 21*(5), 673-688.
- Vandiver, D. M. (2010). Assessing gender differences and co-offending patterns of a predominantly "male-oriented" crime: A comparison of a cross-national sample of juvenile boys and girls arrested for a sexual offense. *Violence and Victims, 25*(2), 243-264.
- Varker, T., & Devilly, G. J. (2007). Types of empathy and adolescent sexual offenders. *Journal of Sexual Aggression, 13*(2), 139-149.
- Varker, T., Devilly, G. J., Ward, T., & Beech, A. R. (2008). Empathy and adolescent sexual offenders: A review of the literature. *Aggression and Violent Behavior, 13*, 251-260.
- Viljoen, J. L., Scalora, M., Cuadra, L., Bader, S., Chávez, V., Ullman, D., & Lawrence, L. (2008). Assessing risk for violence in adolescents who have sexually offended: A Comparison of the J-SOAP-II, J-SORRAT-II, and SAVRY. *Criminal Justice and Behavior, 35*(1), 5-23.
- Viljoen, J. L., Elkovitch, N., Scalora, M. J., & Ullman, D. (2009). Assessment of reoffense risk in adolescents who have committed sexual offenses: Predictive Validity of the ERASOR, PCL:YV, YLS/CMI, and Static-99. *Criminal Justice and Behavior, 36*(10), 981-1000.
- Vitacco, M. J., Caldwell, M. Ryba, N. L., Malesky, A., & Kurus, S. J. (2009). Assessing risk in adolescent sexual offenders: Recommendations for clinical practice. *Behavioral Sciences and the Law, 27*, 929-940.
- Vizard, E. (2006). Sexually abusive behaviour by children and adolescents. *Child and Adolescent Mental Health, 11*(1), 2-8.
- Vizard, E. (2007). Adolescent sexual offenders. *Psychiatry, 6*(10), 433-437.

- Vizard, E., Hickey, N., & McCrory, E. (2007). Developmental trajectories associated with juvenile sexually abusive behaviour and emerging severe personality disorder in childhood: 3-year study. *British Journal of Psychiatry*, *190*, 27-32.
- Vizard, E., Hickey, N., French, L., & McCrory, E. (2007). Children and adolescents who present with sexually abusive behaviour: A UK descriptive study. *The Journal of Forensic Psychiatry & Psychology*, *18*(1), 59-73.
- Vizard, E., Monck, E., & Misch P. (1995). Child and adolescent sex abuse perpetrators: A review of the research literature. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, *5*, 731-756.
- West, B. (2007). Using the Good Way model to work positively with adults and youth with intellectual difficulties and sexually abusive behaviour. *Journal of Sexual Aggression*, *13*(3), 253-266.
- White, S. F., Cruise, K. R., & Frick, P. J. (2009). Differential correlates to self-report and parent-report of callous-unemotional traits in a sample of juvenile sexual offenders. *Behavioral Sciences and the Law*, *27*, 910-928.
- Worling, J. R. (2006). Assessing sexual arousal with adolescent males who have offended sexually: Self-report and unobtrusively measured viewing time. *Sexual Abuse: A Journal of Research and Treatment*, *18*, 383-400.
- Worling, J. R., Litteljohn, A., & Bookalam, D. (2010). 20-Year prospective follow-up study of specialized treatment for adolescents who offended sexually. *Behavioral Sciences and the Law*, *28*, 46-57.
- Zakireh, B., Ronis, S. T., & Knight, R. A. (2008). Individual beliefs, attitudes, and victimization histories of male juvenile sexual offenders. *Sexual Abuse: A Journal of Research and Treatment*, *20*(3), 323-351.
- Zimring, F. E., Piquero, A. R., & Jennings, W. G., (2007). Sexual delinquency in racine: Does early sex offending predict later sex offending in youth and young adulthood? *Criminology & Public Policy*, *6*(3), 507-534.

Summary

Juvenile sex offenders: A review of the literature 2006-2010

Juvenile sex offenders are subject of research for several decades. This review examines the current state in the literature. A search in seven databases over the past five years (2006-2010) yielded a total of 139 articles on juvenile sex offenders. The main topics of those articles relate to personal characteristics and backgrounds, assessment and treatment, risk assessment and recidivism and policies related to registration. In this review the main findings from the recent literature in these areas are described and suggestions for future research are being made.

Keywords: juvenile sex offenders, review

Trefwoorden: jeugdige zedendelinquenten, review